

I. FINANSOWANIE POMOCY SPOŁECZNEJ

Środki wydatkowane przez gminy na świadczenia związane z realizacją ustawowych zadań z zakresu pomocy społecznej (własnych i zleconych) dały w 2006 roku łączną sumę 190 832 tys. złotych, tj. o ponad 43 211 tys. zł więcej niż w roku poprzednim, ale o 14 349 tys. mniej niż w roku 2001.

Suma środków wypłaconych przez gminy na świadczenia z katalogu zadań własnych w roku 2006 wyniosła 128 791 tys. złotych, w tym 24 161 tys. złotych pochodziło z dotacji celowej budżetu państwa na pokrycie części wydatków na zasiłki okresowe. Było to o 20 666 tys. złotych więcej niż w roku 2005 (wzrost o 16%) i o 64 860 tys. więcej niż w roku 2001 (wzrost nakładów o 50%).

Do świadczeń z zakresu zadań własnych gmin w 2006 roku należały: zasiłki okresowe – przyznawane osobom mającym dochód niższy od uprawniającego do korzystania z pomocy społecznej, najczęściej w przypadku braku pracy, ale także w sytuacji długotrwałej choroby, niepełnosprawności; zasiłki celowe – wypłacane m.in. z przeznaczeniem na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, pokrywanie wydatków na świadczenia zdrowotne osób nie posiadających dochodu np. osób bezdomnych. W ramach zadań własnych gminy organizowały również usługi opiekuńcze, w tym usługi o charakterze specjalistycznym. Obejmowano nimi mieszkańców, którzy z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy, a są jej pozbawieni. Ten rodzaj świadczenia polega na wsparciu w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnacji, a także, w miarę możliwości, zapewnianiu kontaktów z otoczeniem. Specyficznym rodzajem takich usług są usługi specjalistyczne, dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze odpowiednim przygotowaniem zawodowym. Ponadto, w ramach zadań własnych, gminy zapewniały posiłki (w tym prowadzono dożywianie dzieci), ubranie i schronienie osobom tego wymagającym.

Tabela X. Świadczenia udzielone w latach 2001, 2005, 2006 - zadania własne gmin

ROK	liczba osób, którym przyznano świadczenia	kwota świadczeń w złotych	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	średnie roczne świadczenie w złotych
2001	122 382	63 930 868	83 503	327 999	194,9
2005	158 494	108 125 582	92 847	344 990	313,4
2006	158 320	128 791 208	94 751	337 421	381,7

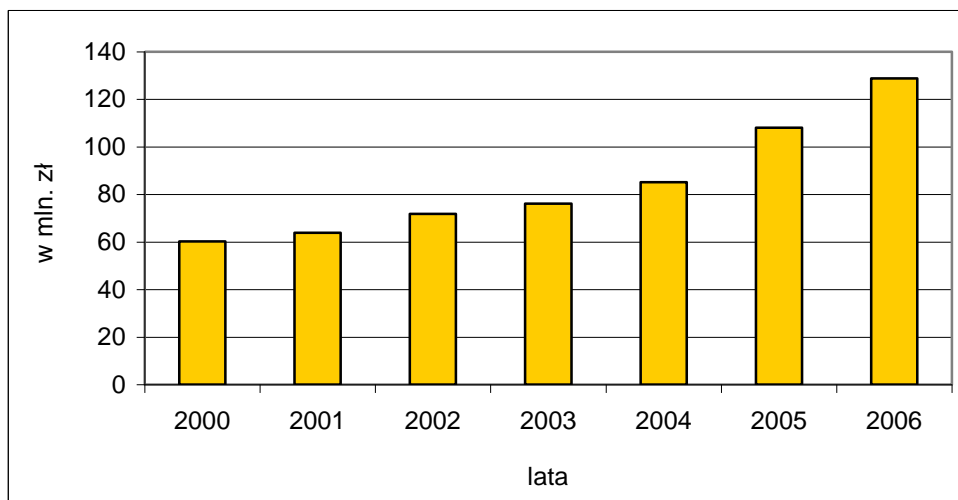
Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2001, 2005, 2006 r.

Nakłady finansowe na realizację zadań własnych gmin z zakresu pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich lat stale rosły i kształtowały się następująco: w roku 2000 przeznaczono na ten cel – 60 265 tys. złotych, w roku 2001 - 63 931 tys. złotych, w roku 2002 – 71 797 tys. zł, w roku 2003 – 76 179 tys. złotych, w roku 2004 – 85 167 tys. złotych, w roku 2005 - 108 126 tys. złotych, a w roku 2006 już 128 791 tys. zł.

Wraz ze wzrostem nakładów na zadania własne wzrastała średnia roczna wartość wypłaconego świadczenia, w przeliczeniu na 1 członka rodziny objętej pomocą - ze 195 złotych w roku 2001 i 205 złotych w roku 2003 do 313 złotych w 2005 roku i 382 zł w roku 2006.

Ze świadczeń tych skorzystało w 2001 roku 327 999 osób (liczba osób w rodzinach objętych pomocą), w roku 2003 - 372 233 osoby, w roku 2005 - 344 990 osób, a roku 2006 – 337 421 osób tj. od 83 do blisko 95 tysięcy małopolskich rodzin.

Wykres X. Środki finansowe na zadania własne gmin z zakresu pomocy społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 r.

Do świadczeń będących zadaniami administracji rządowej zlecanymi gminom należały w 2006 roku zasiłki stałe dla osób całkowicie niezdolnych do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, o odpowiednio niskich dochodach oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze, świadczone osobom psychicznie chorym. W ramach realizacji zadań zleconych udzielono także blisko 20 tysięcy zasiłków na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywnościową. Koszt realizacji w/w zadań zleconych gminom wyniósł w 2006 roku 62 041 tys. złotych. W związku z koniecznością wypłacenia wspomnianych zasiłków celowych była to kwota większa o 22 546 tys. złotych niż w roku poprzednim, ale mniejsza o 79 210 tys. w porównaniu do roku 2001, a także znacznie niższa niż w latach 2002 i 2003, kiedy to nakłady na te zadania (obejmujące znacznie więcej form pomocy) były zdecydowanie wyższe.

Tabela X. Świadczenia udzielone w latach 2001, 2005, 2006 - zadania zlecone gminom

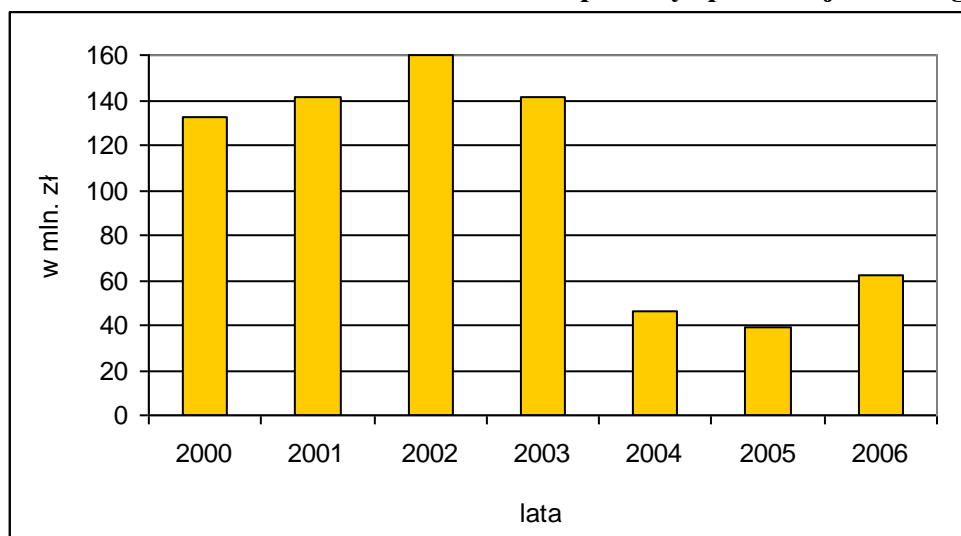
ROK	liczba osób, którym przyznano świadczenia	kwota świadczeń w złotych	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	średnie roczne świadczenie w złotych
2001	51 882	141 250 499	50 647	178 755	790,2
2005	12 794	39 494 881	12 644	23 844	1 656,4
2006	32 122	62 040 799	14 156	27 375	2 266,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2001, 2005, 2006 r.

W przeliczeniu na 1 członka rodziny objętej pomocą, w 2006 roku na średnie, roczne świadczenie z zakresu zadań zleconych wydano więcej niż w latach poprzednich tj. przeciętnie 2 266 złotych. W porównaniu z poprzednimi latami daje to – o 610 zł więcej

niż w roku poprzednim i o blisko 1 500 złotych więcej niż w roku 2001. Przeciętne roczne świadczenie w roku 2001 wyniosło 790 złotych, w roku 2005 – 1 656.

Wykres X. Środki finansowe na zadania z zakresu pomocy społecznej zlecone gminom

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 r.

Świadczeniami wypłacanymi w ramach zadań zleconych gminom w latach 2005 - 2006 objęto kilkanaście tysięcy małopolskich rodzin rocznie, natomiast w latach wcześniejszych – aż kilkadziesiąt tysięcy w ciągu roku.

Tak znaczny spadek liczby rodzin (i osób) objętych tego rodzaju pomocą, a także nagłe zmniejszenie nakładów na zadania zlecone związany jest ze wspomnianą redukcją zakresu tych świadczeń tj. przeniesieniem niektórych z nich do innych systemów zabezpieczenia społecznego. W roku 2004 wraz ze zmianami w ustawie o pomocy społecznej ze zbioru zadań zleconych gminom (a także z zadań pomocy społecznej w ogóle) zniknęły takie świadczenia jak: renty socjalne dla osób niepełnosprawnych od dzieciństwa, które w roku 2003 miały ponad 53% udział w środkach wydatkowanych przez gminy na zadania zlecone - łączna suma wydatków na wypłatę rent socjalnych wyniosła wtedy 75 196 tys. zł. Ponadto do systemu świadczeń rodzinnych przeniesiono zasiłki macierzyńskie, rodzinne i pielęgnacyjne, na które w roku 2003 w województwie małopolskim przeznaczono blisko 22 000 tys. złotych.

Natomiast wzrost kwoty nakładów na zadania zlecane gminom przez administrację rządową pomiędzy rokiem 2005 a 2006 spowodowało wypłacenie przez ośrodki pomocy społecznej kwoty blisko 19 000 tys. złotych (zasiłki celowe) małopolskim rolnikom, którzy utracili zbiory z powodu suszy, która w 2006 roku nawiedziła kraj, w tym i nasze województwo. Środki te dystrybuowano w ramach „Rządowego programu pomocy dla gospodarstw rolnych w celu złagodzenia skutków suszy”. W roku 2005 nie udzielono w Małopolsce ani jednego świadczenia tego typu tj. zasiłku celowego na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową bądź ekologiczną.

W obszarze zabezpieczania środków na realizację gminnych świadczeń z pomocy społecznej w dalszym ciągu obserwowalny jest - utrzymujący się od kilku lat - kierunek zmian polegający na konsekwentnym przesuwaniu odpowiedzialności za ich finansowanie na lokalne samorządy, przy jednoczesnym ograniczaniu ilości zadań zleconych, finansowanych centralnie.

Z kolei do świadczeń wypłacanych przez powiatowe centra pomocy rodzinie w 2006 roku należały: pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem

osób opuszczających różnego typu placówki, świadczenia dla rodzin zastępczych (zadania własne), a także pomoc dla uchodźców (zadanie zlecone).

Tabela X. Świadczenia udzielone w 2006 roku - zadania własne powiatów

Pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem osób opuszczających niektóre typy placówek

Rodzaj jednostki	Kwota świadczeń w zł
rodziny zastępcze	6 384 688
placówki opiekuńczo - wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego	2 003 437
młodzieżowe ośrodki wychowawcze	414 551
zakłady poprawcze	206 910
specjalne ośrodki szkolno - wychowawcze	31 182
domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	0,00
domy dla matek z małymi dziećmi i kobiet w ciąży	5 373
schroniska dla nieletnich	0,00
zakłady karne	0,00
RAZEM	9 046 141

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2006 r.

W porównaniu do roku 2005 wzrosła suma środków przeznaczonych na życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem opuszczających różnego typu placówki, jak również suma środków przekazanych przez małopolskie powiaty rodzinom zastępczym, funkcjonującym w województwie.

W ramach działań usamodzielniających i integrujących udzielano pomocy: młodzieży opuszczającej rodziny zastępcze, domy dziecka, ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze oraz matkom opuszczającym schroniska. Pomoc ta polegała na przyznawaniu świadczeń pieniężnych na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, wsparciu w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, przydzielaniu pomocy rzeczowej na zagospodarowanie. Na te cele małopolskie powiaty w 2006 roku przeznaczyły łącznie kwotę 9 046 tys. zł, w roku poprzednim kwotę 8 123 tys. złotych, a w roku 2001 - 7 984 tys. złotych.

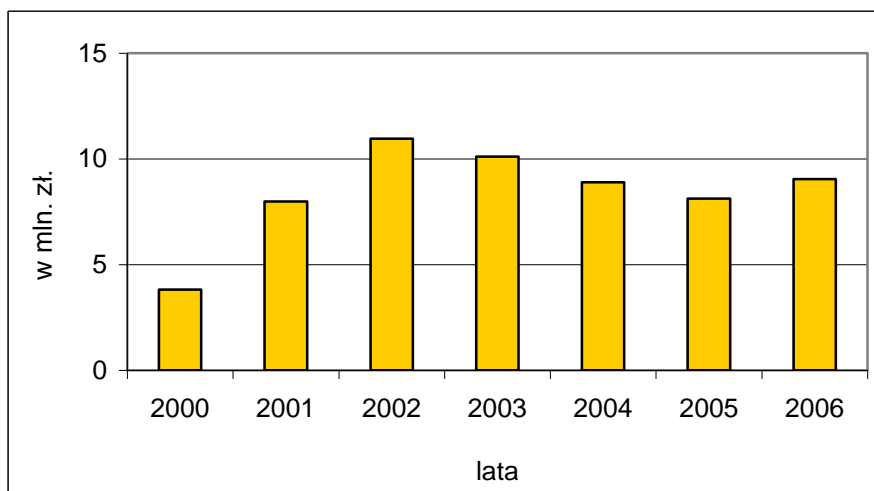
Tabela X. Świadczenia udzielone w latach 2001, 2005, 2006 - zadania własne powiatów

Pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem osób opuszczających niektóre typy placówek

LATA	Kwota świadczeń w zł
2001	7 983 628
2005	8 122 934
2006	9 046 141

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2001, 2005, 2006 r.

Wykres X. Środki finansowe na życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem opuszczających niektóre typy placówek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 r.

W analizowanym okresie roku 2006 w województwie małopolskim funkcjonowało 2 746 rodzin zastępczych, w których wychowywało się 4 191 dzieci. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba rodzin zastępczych w województwie małopolskim wzrosła o 69 – z 2 677, a liczba umieszczonych w nich dzieci o 219 – z 3 972. Corocznie tworzone są kolejne rodziny zastępcze, których liczba w latach 2001 - 2005 wzrosła o 330. W tym samym okresie liczba dzieci, nad którymi sprawują one opiekę i wychowanie zwiększyła się o 1 013.¹

Tabela X. Świadczenia udzielone w latach 2001, 2005, 2006 - zadania własne powiatów c.d

rodziny zastępcze	liczba osób którym przyznano świadczenia	kwota świadczeń w złotych	liczba rodzin zastępczych	liczba dzieci w rodzinach zastępczych
2001	3 198	21 286 397	2 416	3 178
2005	4 054	28 893 565	2 677	3 972
2006	4 294	30 896 142	2 746	4 191

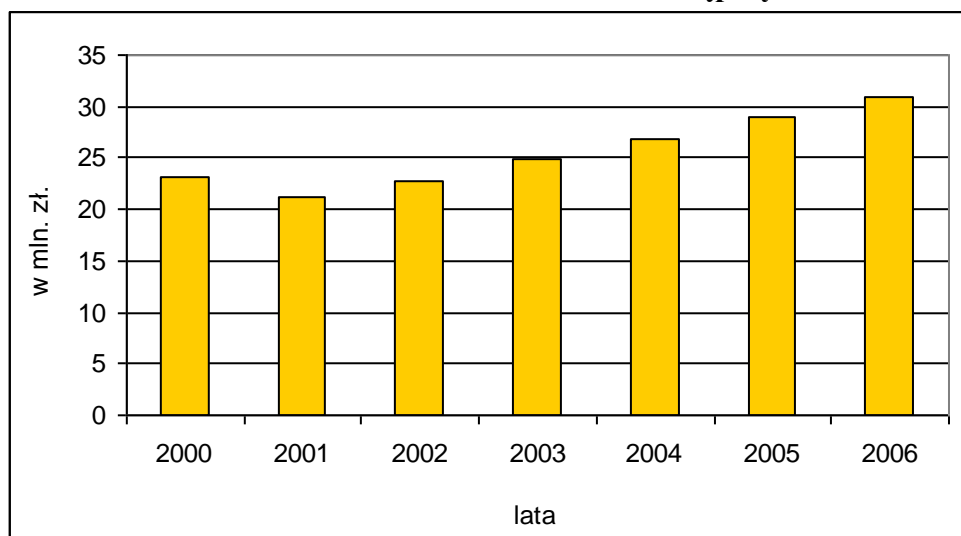
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2001, 2005 i 2006 r.

Wraz z rokrocznie zwiększającą się liczbą rodzin zastępczych w Małopolsce, a co za tym idzie liczbą przebywających w nich dzieci, zwiększają się nakłady pomocy społecznej na ich funkcjonowanie. W roku 2001 powiatowe centra pomocy rodzinie w Małopolsce skierowały do rodzin zastępczych świadczenia na łączną kwotę 21 286 tys. złotych, w roku

¹ Jedyny spadek ilości rodzin zastępczych, który zaobserwować można w dokumentacji sprawozdawczej na przełomie lat 2000 i 2001 tłumaczyć należy trwającą w tym czasie reformą systemu opieki nad dzieckiem i rodziną i związaną z nią zmianą sposobu organizowania rodzinnej opieki zastępczej. Spadek liczby rodzin zastępczych w tym okresie może mieć także związek z wejściem w fazę usamodzielnienia młodzieży urodzonej w okresie wyżu demograficznego lat 80-tych. W pozostałej części analizowanego okresu, tj. w latach 2001-2006 systematycznie wzrastała liczba rodzin zastępczych funkcjonujących w regionie, wzrastała też ilość dzieci umieszczonych w tych rodzinach.

2005 kwotę 28 894 tys. złotych, a w roku 2006 kwotę 30 896 tys. złotych tj. o blisko 10 000 tys. więcej niż w roku 2001.

Wykres X. Środki finansowe na świadczenia dla rodzin zastępczych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 r.

Na świadczenia pieniężne zlecone powiatom do realizacji przez administrację rządową, którymi zarówno w roku 2005, jak i roku 2006 była pomoc uchodźcom (świadczenia pieniężne na utrzymanie, wydatki na naukę języka polskiego, poradnictwo) nie wydatkowano Małopolsce w żadnych środków.

II. BAZA POMOCY SPOŁECZNEJ

1. Jednostki organizacyjne pomocy społecznej

Istotne ogniwo systemu pomocy społecznej - obok przydzielania wsparcia finansowego mieszkańcom o najniższych dochodach, prowadzenia pracy socjalnej poprawiającej funkcjonowanie osób i rodzin, wdrażania programów i projektów społecznych kierowanych do grup najsłabszych - stanowi infrastruktura socjalna, mogąca zapewnić kompleksowe wsparcie mieszkańcom o określonych problemach. Zapewnienie pomocy świadczonej przez różnego typu placówki pociąga za sobą konieczność kolejnych wielomilionowych nakładów.

Ofertę prowadzonych przez siebie placówek pomoc społeczna kieruje do tych, którzy ze względu na wiek, stan zdrowia czy sytuację życiową wymagają okresowego wsparcia lub stałej opieki. Świadczone jest także szeroko rozumiane poradnictwo. Ten rodzaj świadczeń, nazywanych niepieniężnymi, przyznawany jest bez względu na osiągnięty dochód.

W oparciu o charakter świadczonych usług jednostki prowadzone przez pomoc społeczną² można podzielić na trzy podstawowe kategorie – jednostki całodobowe, placówki dzienne (niestacjonarne) oraz instytucje doradcze.

² Jednostki lokalne i ponad gminne - prowadzone przez gminy, powiaty i inne podmioty, w tym organizacje pozarządowe i instytucje kościelne (na zlecenie).

Osobną kategorię tworzą te jednostki, które organizują pracę w/w placówek, kreują regionalną politykę społeczną, pełnią funkcje kontrolne.

Do pierwszej z wymienionych kategorii zaliczyć należy miejsca opieki całodobowej przeznaczone dla osób w podeszłym wieku, osób niepełnosprawnych fizycznie, niepełnosprawnych intelektualnie (również dzieci) oraz przewlekle somatycznie i psychicznie chorych czyli domy pomocy społecznej. Prowadzone są także całodobowe placówki dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej lub tych, nad którymi opieka ta sprawowana jest w sposób nieprawidłowy tj. placówki opiekuńczo - wychowawcze. Placówki te przybierają różne formy organizacyjne (publiczne - prowadzone przez samorząd lub inny podmiot na zlecenie; rodzinne - zapewniające dzieciom wychowanie w warunkach zbliżonych do domu rodzinnego), a także spełniają – w zależności od potrzeb przebywających tam dzieci - różnorodne funkcje (placówki interwencyjne - przyjmujące dzieci w sytuacjach nagłych, kryzysowych, socjalizacyjne – opiekujące się dziećmi, dla których nie znaleziono rodzinnej opieki zastępczej, wielofunkcyjne – łączące różne rodzaje usług w jednej jednostce).

Inną grupę jednostek stanowią miejsca oferujące pobyt dzienny. Są nimi przede wszystkim tzw. ośrodki wsparcia - środowiskowa forma pomocy służąca utrzymaniu osoby w jej naturalnym środowisku i przeciwdziałaniu instytucjonalizacji. W ośrodkach wsparcia świadczy się pomoc tym, którzy nie wymagają opieki całodobowej, ale ze względu na swoje problemy czy okresowo trudną sytuację potrzebują wspomoczenia w codziennym funkcjonowaniu. Do ośrodków wsparcia zalicza się: środowiskowe domy samopomocy dla osób psychicznie chorych, dzienne domy pomocy dla osób starszych, ośrodki dla bezdomnych, kluby samopomocy, jadłodajnie. W grupie jednostek niestacjonarnych należy wymienić także inny ich typ - świetlice i ogniska dla dzieci tzw. placówki opiekuńczo - wychowawcze wsparcia dziennego, tym opiekuńcze – organizujące czas wolny, rozwijające zainteresowanie, pomagające w odrabianiu lekcji i specjalistyczne - realizujące indywidualne oddziaływania socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne.

Oferta placówek specjalistycznego poradnictwa (prawnego, rodzinnego i psychologicznego), usługi ośrodków interwencji kryzysowej i ośrodków adopcyjno - opiekuńczych tworzą odrębną, trzecią kategorię jednostek prowadzonych przez pomoc społeczną. Rolą ośrodków interwencji kryzysowej jest świadczenie specjalistycznych usług, zwłaszcza psychologicznych, prawnych, hotelowych, dostępnych przez całą dobę – osobom, rodzinom i społecznościom będącym ofiarami przemocy lub znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej, tak by zapobiegać powstawaniu lub pogłębianiu się problemów. Natomiast rolą ośrodków adopcyjno - opiekuńczych jest prowadzenie poradnictwa dla dzieci i rodziców dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych, a także działalność diagnostyczno - konsultacyjna, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość przysposobienia dziecka, pełnienia funkcji rodziny zastępczej czy prowadzenia placówki rodzinnej.

W roku 2006 w województwie małopolskim funkcjonowało 361 placówek prowadzonych przez gminne i powiatowe jednostki pomocy społecznej.

139 instytucji opieki całodobowej, w tym 87 domów pomocy społecznej i 52 placówki opiekuńczo - wychowawcze inne niż dzienne.

165 placówek dziennych – z czego 114 stanowiły ośrodki wsparcia (66 środowiskowych domów samopomocy dla osób chorych psychicznie, 6 dziennych domów pomocy dla osób starszych, 18 ośrodków dla osób bezdomnych, 4 jadłodajnie oraz 20 pozostałych, sklasyfikowanych w zbiorczą kategorię „inne”), a 51 placówki opiekuńczo - wychowawcze wsparcia dziennego.

W grupie 28 placówek doradczych funkcjonowało 12 ośrodków interwencji kryzysowej, 7 ośrodków adopcyjno - opiekuńczych oraz 9 jednostek specjalistycznego poradnictwa. Ponadto prowadzonych było 29 mieszkań chronionych - form pomocy społecznej

przygotowujących, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępujących pobyt w placówce zapewniającej opiekę całodobową.

W ciągu roku na terenie Małopolski powstało 29 nowych jednostek. Swą działalność rozpoczęło 21 ośrodków wsparcia - 13 środowiskowych domów samopomocy dla osób psychicznie chorych, 3 ośrodki wsparcia dla osób bezdomnych, 2 dzienne domy dla seniorów oraz 3 inne ośrodki. Oddano 5 mieszkań chronionych. Wsparcie zaoferowały kolejne 2 ośrodki interwencji kryzysowej oraz 1 jednostka specjalistycznego poradnictwa. Nie zmieniła się liczba domów pomocy społecznej oraz ośrodków adopcyjno - opiekuńczych. Łączna liczba placówek opiekuńczo - wychowawczych zmniejszyła się o dwie jednostki, co oznacza likwidację 2 placówek rodzinnych oraz 2 placówek wsparcia dziennego przy jednoczesnym uruchomieniu 2 placówek o charakterze socjalizacyjnym.

Na przestrzeni ostatnich sześciu lat tj. w okresie od 2001 do 2006 roku oferta małopolskiej pomocy społecznej wzbogaciła się o 124 jednostki różnego przeznaczenia. Przybyło 58 ośrodków wsparcia, po 23 placówki opiekuńczo - wychowawcze i mieszkania chronione, 8 ośrodków interwencji kryzysowej, 7 jednostek specjalistycznego poradnictwa, 4 domy pomocy społecznej, 1 ośrodek adopcyjno - opiekuńczy.

Tabela X. Jednostki pomocy społecznej o zasięgu lokalnym i ponad gminnym finansowane z budżetu gmin i powiatów ze środków na pomoc społeczną w latach 2001, 2005 i 2006

Rodzaj jednostki	2001 r.	2005 r.	2006 r.
	Liczba jednostek		
domy pomocy społecznej	83	87	87
rodzinne domy pomocy	0	0	0
domy dla matek	0	0	0
ośrodki wsparcia	56	93	114
jednostki specjalistycznego poradnictwa	2	8	9
mieszkania chronione	6	24	29
ośrodki interwencji kryzysowej	4	10	12
ośrodki adopcyjno - opiekuńcze	6	7	7
placówki opiekuńczo - wychowawcze	80	105	103

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2001, 2005, 2006 r.

Ponadto w Małopolsce funkcjonują 182 ośrodki pomocy społecznej (w każdej gminie), 19 powiatowych centrów pomocy rodzinie (w każdym powiecie)³ i 1 regionalny ośrodek polityki społecznej.

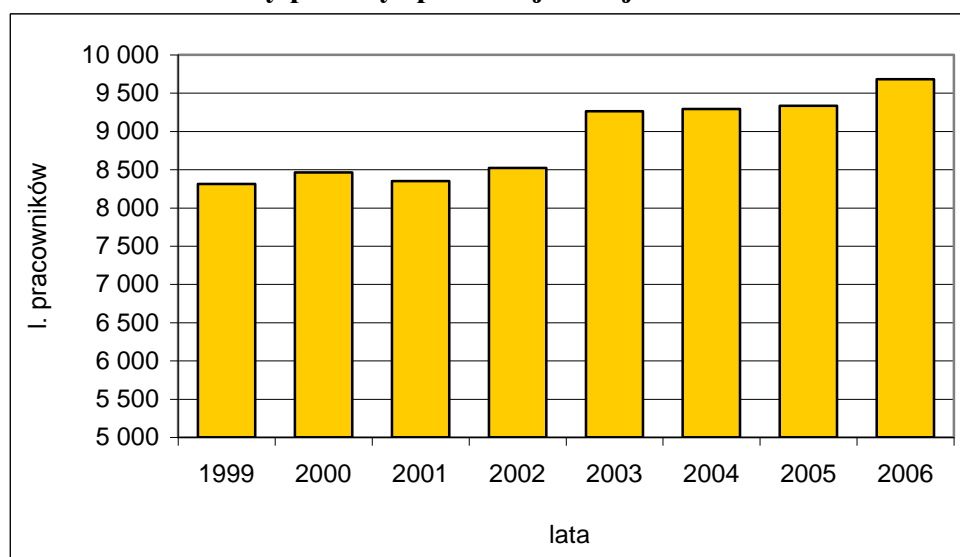
2. Kadra pomocy społecznej

Wraz z rozwojem infrastruktury socjalnej w województwie małopolskim wzrasta poziom zatrudnienia w sektorze pomocowym. W 2006 roku w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej zatrudnionych było 9 681 pracowników o 346 więcej niż w roku poprzednim, o 1330 niż w roku 2001 i 1 369 w porównaniu do roku 1999. Obserwowalny wzrost zatrudnienia wiąże się głównie ze stałym rozwojem bazy pomocy społecznej

³ W powiatach grodzkich (Kraków, Nowy Sącz, Tarnów) zadania powiatowych centrów pomocy rodzinie pełnią miejskie ośrodki pomocy społecznej.

w regionie, a także zwiększaniem zatrudnienia w już istniejących jednostkach pomocowych, usprawniających jakość usług i rozszerzających ofertę.

Wykres X. Liczebność kadry pomocy społecznej w województwie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 r.

W 2006 roku w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Krakowie, jednostce organizacyjnej powołanej do realizacji zadań województwa z zakresu pomocy społecznej zatrudnionych było 15⁴ pracowników. W tym samym czasie służby wojewody zatrudniały 37 osób. Kadry małopolskich ośrodków pomocy społecznej liczyły 2 761 pracowników, w tym 1 285 pracowników socjalnych, kadry powiatowych centrów pomocy rodzinie – 223. W porównaniu do roku 1999 wzrosło zatrudnienie we wszystkich jednostkach organizujących pomoc społeczną w Małopolsce, których liczba nie zmienia się w związku z zasadami funkcjonowania systemu. I tak: w ROPS obsada kadrowa zwiększyła się o 11 pracowników, w służbach wojewody o 5. Ośrodki pomocy społecznej zatrudniają o 367 pracowników więcej, PCPR – o 94.

Ponadto zatrudnienie w małopolskich domach pomocy społecznej, których liczba w tym okresie wzrosła z 78 do 87, zwiększyło się o 794 pracowników. Ośrodki wsparcia, [których w latach 2000 - 2006⁵ przybyło 37 zatrudniają o 286 pracowników więcej. Na przestrzeni lat 2000 - 2006 przy wzroście liczby jednostek zmniejszyła się liczba pracowników zatrudnionych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych z 1 015 do 778. Jest to związane głównie z prowadzoną reformą systemu (tworzenie placówek wielofunkcyjnych, rozwój rodzinnych form opieki), w tym zmianą zasad zatrudniania, które uprzednio w znacznej części oparte były o tzw. kartę nauczyciela, w związku z wcześniejszym usytuowaniem tych form pomocy w resorcie edukacji.

3. Pracownicy socjalni

⁴ W sumie w roku 2006 w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Krakowie zatrudnione były 23 osoby, przy czym 8 do realizacji projektu „Akademia przedsiębiorczości. Rozwój alternatywnych form zatrudnienia”, prowadzonego w ramach IW Equal.

⁵ W roku 1999 sprawozdanie MPiPS-03 I-XII, na którym oparta jest analiza publikowane było w formie uniemożliwiającej porównanie danych za ten okres.

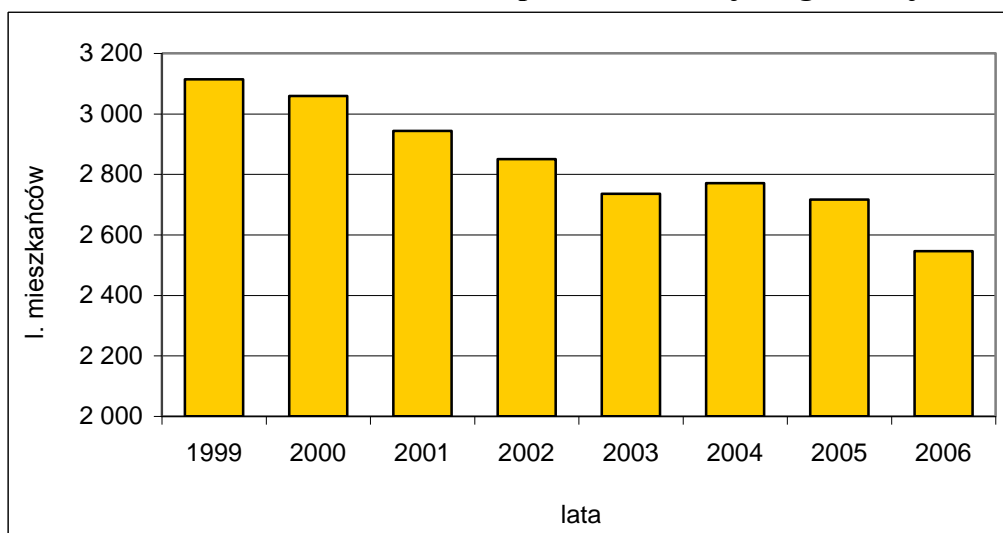
Wraz ze wzrostem liczebności kadr pomocy społecznej w województwie małopolskim przybywa także pracowników socjalnych zatrudnionych w gminnych ośrodkach pomocy, będących podstawową instytucją przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz instytucjami istotnymi w systemie wsparcia osób bezrobotnych.

Doceniając rolę pracowników socjalnych, prowadzących pracę socjalną i organizujących znaczącą część zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej, nałożono na gminy obowiązek zatrudniania ich w określonej proporcji do liczby mieszkańców. Zgodnie z tym założeniem na 2 000 mieszkańców przypadać powinien przynajmniej jeden pracownik socjalny, przy czym bez względu na wielkość gminy powinna ona zatrudniać ich przynajmniej trzech.

W małopolskich ośrodkach pomocy społecznej w 2006 roku zatrudnionych było łącznie 1 285 pracowników socjalnych, o 85 więcej niż w roku 2005 i o 250 więcej w porównaniu do roku 1999⁶.

W roku 2006 przeciętna dla województwa w zakresie liczby mieszkańców przypadających na statystycznego pracownika socjalnego wyniosła 2 546 w porównaniu do 2 717 w roku 2005.

Wykres X. Średnia liczba mieszkańców na 1 pracownika socjalnego w województwie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 r.; danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Krakowie.

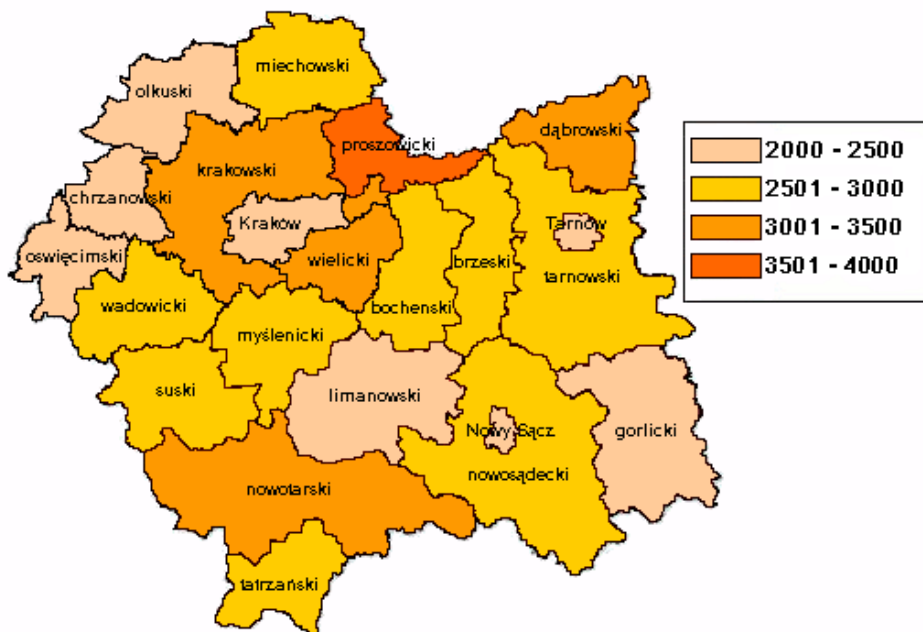
Mimo systematycznie zwiększającej się liczby pracowników socjalnych zatrudnionych w małopolskich gminach w wielu z nich istnieją jeszcze niezaspokojone potrzeby w tym zakresie, a wskaźnik liczby mieszkańców przypadających na pracownika socjalnego jest znacznie zróżnicowany terytorialnie.

W roku 2006 najkorzystniejszą sytuację pod tym względem (średnia gmin z danego powiatu) zanotowano w powiatach: chrzanowskim, Nowym Sączu, olkuskim, gorlickim, Krakowie, Tarnowie, oświęcimskim i limanowskim – od 2 001 do 2 395 mieszkańców przypadających na pracownika socjalnego. Przy czym ustawowy wymóg, co do ilości pracowników

⁶ Jedynym wyjątkiem w stałym wzroście poziomu zatrudnienia pracowników socjalnych w województwie był rok 2004, kiedy to zanotowano minimalny spadek ze 1 189 pracowników zatrudnionych w roku 2003 do 1 174 zatrudnionych w roku 2004.

socjalnych zatrudnianych w gminach spełniony był w pełni w powiecie chrzanowskim i nowosądeckim grodzkim. Z kolei najtrudniejszą sytuację pod tym względem w 2006 roku zanotowano w powiecie proszowickim – średnio 3 952 mieszkańców przypadających na pracownika socjalnego oraz w powiatach: krakowskim, nowotarskim, dąbrowskim i wielickim – przeciętnie od 3 153 do 3 418. W powiatach tych nie był spełniony wymóg co do proporcji zatrudnienia, a w ośrodkach pracowało częściej mniej niż 3 pracowników socjalnych.

Srednia liczba mieszkańców na 1 pracownika socjalnego wg powiatów

Rok 2006. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2006 r.; danych Urzędu Statystycznego - Bank Danych Regionalnych 2006.

W porównaniu do roku poprzedniego grupa powiatów, w których na 1 pracownika socjalnego przypadało od 2000 do 2500 mieszkańców wzrosła z 7 do 8. Grupa powiatów, w których wskaźniki rysowały się znacznie mniej korzystnie, tj. na jednego pracownika przypadało od 3001 do 3500 mieszkańców zmalała z 7 do 4. W ostatniej z kategorii sporządzonej na użytek niniejszego opracowania tj. powyżej 3501 pozostał – tak jak przed rokiem – powiat proszowicki ze wskaźnikiem 3 952, przy czym w porównaniu do roku 2005 i w tym powiecie nastąpiła poprawa zatrudnienia stanowiskach pracowników socjalnych.

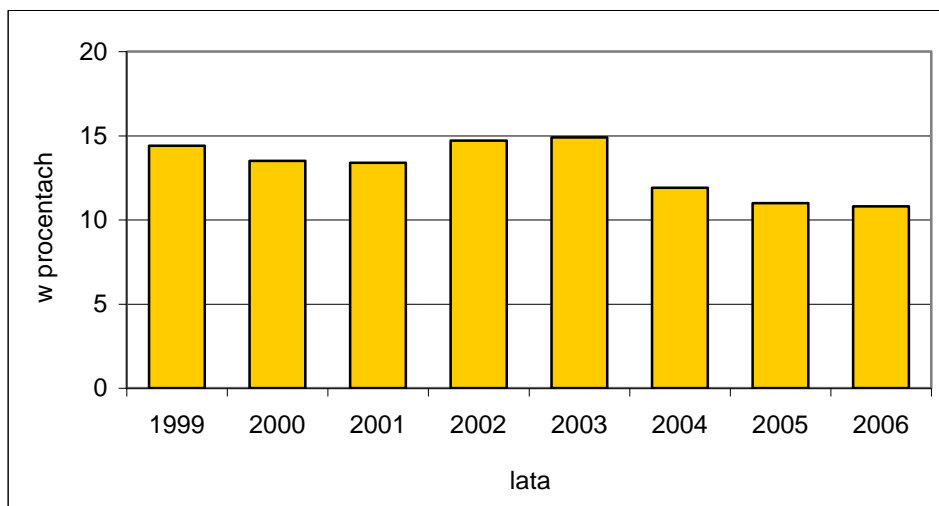
III. KORZYSTAJĄCY Z POMOCY SPOŁECZNEJ

W roku 2006 po raz kolejny nieznacznie zmniejszyła się grupa mieszkańców korzystających z pomocy społecznej. Świadczeniami objęto 103 298 małopolskich rodzin tj. 354 703 osób w rodzinach, co obecnie daje tej grupie 10,8% udział w liczbie mieszkańców regionu, o 0,2% mniejszy niż przed rokiem.

Dla porównania, w roku 2004 z w/w świadczeń skorzystało 11,9% mieszkańców Małopolski. W latach poprzednich: w roku 2003 – 14,9%, 2002 – 14,7%, 2001 – 13,4%, 2000 – 13,5%,

a w roku 1999 – 14,4%. Przy czym przypomnieć należy, iż do roku 2004 katalog świadczeń był znacznie szerszy i obejmował formy pomocy, które aktualnie są elementami systemu ubezpieczeń społecznych i tzw. świadczeń rodzinnych.

Wykres X. Udział korzystających z pomocy społecznej w ludności województwa

*odsetek liczby osób w rodzinach świadczeniobiorców w liczbie mieszkańców województwa (rzeczywista liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną - świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych bez względu na rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 r.; danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Krakowie.

Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców - porównując liczbę członków rodzin objętych pomocą, nie dokonując przeliczenia odsetka populacji województwa - pomiędzy rokiem 2005 a 2006 (porównywalny katalog świadczeń) zmniejszyła się o 5 163, a w porównaniu do roku 1999 zmalała o blisko 110 tysięcy. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w porównaniu do roku 1999 zmniejszyła się ponad 16,5 tysiąca, ale w ciągu ostatniego roku wzrosła o 2 535. Wzrost ten tłumaczy obserwowalna w ostatnim roku pewna zmiana w typach rodzin objętych pomocą. W porównaniu do roku 2005 o ponad 2 tysiące zwiększyła się liczba osób samotnych, które otrzymały świadczenie i jednocześnie zmniejszyła się liczba rodzin dużych (o 1 731 - 6 i więcej osobowych, o 336 - 5 osobowych) korzystających z pomocy.

Tabela X. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną

LATA	liczba osób którym przyznano świadczenie	liczba rodzin		liczba osób w rodzinach	liczba mieszkańców województwa	% mieszkańców województwa
		ogółem	w tym: na wsi			
1999	158 177	119 821	b.d	463 795	3 222 525	14,4%
2001	158 060	116 446	65 676	433 831	3 240 928	13,4%
2005	166 852	100 763	53 618	359 866	3 260 201	11,0%
2006	183 720	103 298	53 151	354 703	3 271 206	10,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 1999, 2001, 2005, 2006 r.; danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Krakowie.

Średnia dla województwa małopolskiego odnośnie udziału osób, które skorzystały ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców dla roku 2006 wyniosła 10,8%. Odsetek klientów pomocy społecznej w poszczególnych powiatach był jednak różny i często znacznie odbiegał od średniej dla województwa, przybierając w niektórych z nich wartości niższe, w innych przewyższające przeciętną dla regionu.

Najkorzystniejszą sytuację pod tym względem - tak jak i przed rokiem - odnotowano w Krakowie oraz powiecie krakowskim ziemskim. W Krakowie ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało w 2006 r. 42 339 osób (19 821 rodzin) tj. 5,6% (w 2005 r. – 5,1%) wszystkich mieszkańców miasta. Natomiast w powiecie krakowskim ziemskim udział klientów pomocy społecznej w ludności powiatu wyniósł 6,4% (5 333 rodzin, 15 843 osób w rodzinach), w roku 2005 – 6,5%. Ponadto w grupie powiatów charakteryzujących się korzystniejszymi wskaźnikami niż przeciętna dla Małopolski znalazły się także: powiat oświęcimski, tatrzański, wielicki, wadowicki, olkuski, nowotarski, chrzanowski oraz miasto Nowy Sącz i powiat miechowski – od 7,3% do 10,6%.

Najwyższy odsetek mieszkańców będących klientami pomocy społecznej miały w 2006 roku powiaty: nowosądecki ziemski (20,5%), gorlicki (20,3%), limanowski (19,1%), Tarnów (18,9%), powiat dąbrowski (18,6%) oraz powiat tarnowski ziemski ze wskaźnikiem 17,7%.

Korzystający z pomocy społecznej w odsetkach mieszkańców wg powiatów

Rok 2006. *odsetek liczby osób w rodzinach świadczeniobiorców w liczbie ludności danego powiatu (rzeczywista liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną, świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych bez względu na rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania). Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2006 r.; danych Urzędu Statystycznego - Bank Danych Regionalnych 2006.

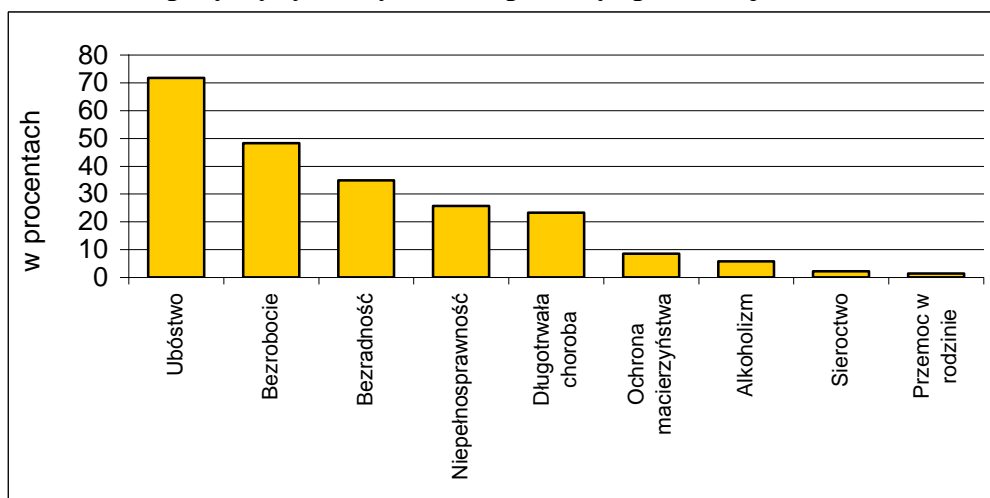
Mapa problemów społecznych, sporządzona na bazie danych określających odsetek mieszkańców pobierających świadczenia z pomocy społecznej w danym powiecie, szczególnie w przypadku tych o najmniej korzystnych wskaźnikach, w znacznym stopniu pokrywa się z terytorialnym zróżnicowaniem stopy bezrobocia w Małopolsce. Wymienione powyżej powiaty nowosądecki, limanowski, gorlicki i dąbrowski charakteryzowały się w 2006 roku również najwyższym udziałem zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie

czynnych zawodowo mieszkańców (stopa bezrobocia). Jednocześnie w Krakowie, miejscu o najniższej stopie bezrobocia w skali regionu wskaźnik udziału klientów pomocy społecznej w populacji mieszkańców był również najniższy w województwie (5,5). Znaczącym wyjątkiem w tym zakresie był powiat tarnowski grodzki, charakteryzujący się jednym z najwyższych w 2006 roku odsetkiem osób korzystających z pomocy społecznej, w którym stopa bezrobocia w analizowanym okresie była jedną z niższych.

Najliczniejszą kategorię rodzin korzystających z pomocy społecznej w roku 2006, tak jak i w latach poprzednich, stanowiły rodziny z dziećmi - ponad 53% ogółu. Przy czym ich liczba w porównaniu do roku ubiegłego, kiedy to rodziny z dziećmi stanowiły ponad 55% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej, zmalała o blisko 2,5 tysiąca. 42% rodzin z dziećmi, które skorzystały ze świadczeń to rodziny wielodzietne (3 i więcej dzieci), 21,8% to rodziny niepełne. Rodziny emerytów i rencistów stanowiły 24,4% ogółu rodzin klientów pomocy społecznej.

Grupę dominujących powodów przyznawania pomocy stanowią, tak jak przed rokiem i w latach wcześniejszych: ubóstwo, bezrobocie, bezradność życiowa, niepełnosprawność, choroba (odpowiednio: 71,7%, 48,2%, 34,9%, 25,7%, 23,3% ogółu klientów dotyczyły takie problemy). Znacznie rzadziej powodem przyznania pomocy były sytuacje związane z ochroną macierzyństwa, alkoholizmem, sieroctwem, przemocą w rodzinie, zdarzeniami losowymi, bezdomnością. Od 8,5% do 0,7% klientów otrzymało wsparcie powodowane w/w problemami. Sporadycznie powodem przyznania pomocy pieniężnej były trudności po opuszczeniu placówki opiekuńczej, więzienia czy inne sytuacje kryzysowe, a także narkomania – od 0,5 do 0,1% klientów dotyczyły takie problemy.

Wykres X. Główne przyczyny korzystania z pomocy społecznej w 2006 roku

*odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z danej przyczyny w ogólnej liczbie klientów (1. osób w rodzinach świadczeniobiorców). Podane wartości nie sumują się ponieważ sytuację wielu osób charakteryzuje występowanie kilku problemów jednocześnie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2006 r.

W latach 1999 - 2005 wraz ze zmniejszającą się liczbą klientów pomocy społecznej w ogóle, stale wzrastał procentowy udział osób bezrobotnych w tej grupie: z 31% w roku 1999 do 40,9% w roku 2005. Choć w liczbach bezwzględnych udział bezrobotnych wśród klientów pomocy społecznej zmniejszył się nieco w latach 2003 - 2005 ciągle pozostawał wyższy od poziomu z roku 1999. W roku 2006 po raz pierwszy od 7 lat zauważyć można niewielki spadek liczby bezrobotnych klientów pomocy społecznej z 49 do 48,2% ogółu.

W porównaniu do roku 2005 - z 176,5 tysiąca do 171 tysięcy osób w rodzinach, z 44 864 do 44 263 rodzin.

Pomoc społeczna, obok przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych polega także na prowadzeniu pracy socjalnej, świadczeniu specjalistycznego poradnictwa oraz organizowaniu opieki w różnego typu placówkach. Praca socjalna, będąca pomocą w osobistym i społecznym usamodzielnianiu się jest realizowana w ramach kontaktów interpersonalnych między pracownikiem socjalnym, a osobami wspomaganymi. Świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym, bez względu na osiągnięty dochód. W roku 2006 pracą socjalną - obok świadczeń opisywanych powyżej - małopolskie jednostki pomocy społecznej objęły dodatkowo 27 276 rodzin stanowiących łącznie grupę 75 843 osób. Liczba rodzin obejmowanych pracą socjalną w województwie małopolskim na przestrzeni lat 1999 - 2006 nie uległa istotnym zmianom podlegając pewnym niewielkim wahaniom - od 26 247 rodzin w roku 1999, poprzez 27 184 rodzin w roku 2001, do 29 619 i 27 276 rodzin w roku 2005 i 2006.

Ponadto ponad 43,5 tysiąca mieszkańców Małopolski skorzystało z oferty funkcjonujących placówek pomocowych.

Tabela X. Jednostki pomocy społecznej o zasięgu lokalnym i ponad gminnym finansowane z budżetu gmin i powiatów ze środków na pomoc społeczną w roku 2006

Rodzaj jednostki	liczba jednostek	liczba miejsc*	liczba korzystających**
domy pomocy społecznej	87	7 716	8 283
rodzinne domy pomocy	0	0	0
domy dla matek	0	0	0
ośrodki wsparcia	114	5 111	6 128
jednostki specjalistycznego poradnictwa	9	x	4 131
mieszkania chronione	29	107	83
ośrodki interwencji kryzysowej	12	75	9 173
ośrodki adopcyjno - opiekuńcze	7	x	5 694
placówki opiekuńczo - wychowawcze	103	3 767	5 870

*wg statutu ** rzeczywista liczba osób korzystających z miejsc lub porad.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 2006 r.

W placówkach całodobowych – domach pomocy społecznej, placówkach opiekuńczo - wychowawczych oraz rodzinach zastępczych w 2006 roku funkcjonowało blisko 15 tysięcy podopiecznych – dzieci i osób dorosłych. Z czego w domach pomocy społecznej (dla ludzi w podeszłym wieku, przewlekle psychicznie chorych, dorosłych i dzieci niepełnosprawnych intelektualnie) zamieszkiwały 8 283 osoby. W stacjonarnych placówkach opiekuńczo - wychowawczych wychowywało się 2 149 dzieci. W 2 746 w rodzinach zastępczych funkcjonujących w 2006 roku w naszym województwie przebywało 4 191 dzieci.

Oddziaływania małopolskich ośrodków wsparcia takich jak: środowiskowe domy samopomocy dla osób psychicznie chorych, dzienne domy pomocy dla osób starszych objęły łącznie 6 128 osób dorosłych.

Specyficznym typem jednostek pomocowych, nie zaliczanych do ośrodków wsparcia, ale mających charakter niestacjonarny są placówki opiekuńczo - wychowawcze o charakterze dziennym przeznaczone dla dzieci i młodzieży - świetlice, ogniska, kluby. Placówki te zapewniają dzienną opiekę i wychowanie, a także wspierają działania rodziców

w sprawowaniu opieki, zapobiegają demoralizacji. Z zajęć organizowanych w takich miejscach korzystało w 2006 roku 3 721 dzieci.

Wykres X. Liczba rodzin zastępczych i dzieci w rodzinach zastępczych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 I-XII 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 r.

Usługami o charakterze specjalistycznego doradztwa i terapii objęto kolejnych 18 998 mieszkańców. W tym z usług małopolskich ośrodków interwencji kryzysowej w roku 2006 skorzystało 9 173 mieszkańców. Jednostki specjalistycznego poradnictwa objęły swym oddziaływaniem 4 131 osób, a ośrodki adopcyjno - opiekuńcze 5 694 osoby.

IV. DOBRE PRAKTYKI

1. Ekonomia społeczna

Pomimo, iż nie ma jednej uzgodnionej definicji ekonomii społecznej, a w Europie używa się szeregu określeń zamiennych: gospodarka społeczna, ekonomia solidarnościowa, niewątpliwym faktem jest, iż trend ten zaczyna zyskiwać na znaczeniu. Również w Polsce zauważalny jest dynamiczny rozwój wszelkich form przedsiębiorczości społecznej.

Ekonomia społeczna to działalność gospodarcza, gdzie instrumenty rynkowe są wykorzystywane do realizacji celów społecznych, człowiek zaś jest ważniejszy niż kapitał i maksymalizacja zysku. Aktywność podmiotów ekonomii społecznej to nie tylko wymiar gospodarczy, ale przede wszystkim przedsięwzięcia, które mają sprzyjać zmianie postrzegania osób długotrwale bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, umożliwiać tym osobom odnalezienie się na rynku pracy, a także w ich rolach społecznych. Ekonomia społeczna jest również traktowana jako część aktywnej polityki społecznej (zgodnie z założeniami Strategii Lizbońskiej), zakładającej odejście od redystrybucji świadczeń na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy, sprzyjającej rozwojowi przedsiębiorczości, budowaniu kapitału ludzkiego i społecznego.

Przedsiębiorstwa społeczne, poprzez działalności w takich obszarach jak pomoc społeczna, usługi dla społeczności lokalnej, zdrowie, bankowość, handel, edukacja i kultura,

przyczyniają się do rozbudowy lokalnej infrastruktury. Oparte na wartościach solidarności i osobistego zaangażowania w proces aktywnego obywatelstwa, odgrywają istotną rolę w tworzeniu podstaw rozwoju lokalnego i spójności społecznej.

Małopolska postrzegana jest coraz częściej jako kolebka ekonomii społecznej w Polsce, zaczynając stopniowo pełnić rolę nieformalnej stolicy. Świadczyć może o tym fakt, że to właśnie Kraków wybrano na miejsce II Europejskiej Konferencji Ekonomii Społecznej⁷, zorganizowanej pod patronatem Rządu Polskiego, Komisji Europejskiej oraz Rządów Luksemburga, Belgii, Szwecji i Hiszpanii, a która zgromadziła ponad 900 uczestników z poszerzonej Europy i nowych krajów kandydujących: partnerów społecznych, przedstawicieli organizacji ekonomii społecznej, samorządów, dziennikarzy, przedstawicieli Wspólnoty Europejskiej, delegatów narodowych ministerstw pracy i polityki społecznej, będąc jednym z ważniejszych wydarzeń w tej dziedzinie, miejscem wymiany najnowszych informacji, badań, narzędzi i pomysłów. Również Krakowski Rynek jako pierwszy w Polsce gościł w dniach 28-29 września 2006 roku Pierwsze Ogólnopolskie Spotkania Ekonomii Społecznej (POSES)⁸. „Spotkania” zgromadziły po raz pierwszy tak szerokie grono przedstawicieli środowisk polskiej ekonomii społecznej. Wśród ponad 240 zaproszonych osób znaleźli się zarówno reprezentanci administracji publicznej i samorządowej, działacze organizacji pozarządowych, przedstawiciele ruchu spółdzielczego (m.in. przedstawiciele spółdzielni, spółdzielni socjalnych, towarzystw ubezpieczeń wzajemnych) i instytucji wspierających rozwój tych podmiotów tj. wszyscy ci, którzy mogą i chcą współpracować w ramach szeroko pojętej gospodarki społecznej.

Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, rozwój podmiotów ekonomii społecznej nabrał przyspieszonego tempa, szczególnie dzięki środkom finansowym Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, temat D: *Wzmocnienie krajowej gospodarki społecznej (trzeciego sektora), a w szczególności usług na rzecz społeczności lokalnych, z akcentem na podnoszenie jakości miejsc pracy.*

Obecnie w ramach IW EQUAL w Małopolsce realizowanych jest 5 dużych, wieloletnich projektów o łącznej wartości budżetów blisko 41 milionów złotych, prowadzonych w szerokich partnerstwach⁹:

1. Projekt „*Akademia Przedsiębiorczości. Rozwój alternatywnych form zatrudnienia*” z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w roli administratora. Głównym celem partnerstwa (8 partnerów) jest opracowanie koncepcji zatrudnienia wspieranego (coachingu) i zatrudnienia socjalnego, a także ich wdrożenie i przetestowanie. Wartość projektu 8 954 tys. zł (www.akademia-equal.pl).
2. Projekt „*MOŻEMY WIĘCEJ – Partnerstwo na rzecz spółdzielni socjalnych*” z Małopolskim Instytutem Samorządu Terytorialnego i Administracji w roli lidera, którego głównym założeniem jest stworzenie (na podstawie doświadczeń krajów realizujących już takie przedsięwzięcia) polskiego praktycznego modelu spółdzielni socjalnej dla osób wykluczonych lub marginalizowanych społecznie. Wartość projektu 3 423 tys. zł (www.mozemywiecej.pl)
3. Projekt „*Gospodarka Społeczna na Bursztynowym Szlaku*”. Administrator - Fundacja Partnerstwo dla Środowiska. Głównym celem przedsięwzięcia jest stworzenie innowacyjnych i modelowych narzędzi lokalnej gospodarki społecznej, prowadzonej

⁷ październik 2004 roku.

⁸ Głównym pomysłodawcą organizacji „Spotkań” było Partnerstwo realizujące projekt pn. „*W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej*”. Honorowy patronat nad wydarzeniem objęła Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Grażyna Gęsicka.

⁹ Sumy budżetów wymienionych projektów obejmują środki przeznaczone na realizację Działania 1, 2 i 3.

przez organizacje pozarządowe. Wartość projektu 10 107 tys. zł (www.equal.szlakbursztynowy; www.epce.org.pl)

4. Projekt „*Krakowska Inicjatywa na Rzecz Gospodarki Społecznej – COGITO*” z Domem Maklerskim PENETRATOR S.A. w roli Administratora. Celem Partnerstwa jest doprowadzenie do wzrostu aktywności zawodowej osób pozostających bez pracy z powodu chorób psychicznych oraz osób, u których wystąpiły psychiczne konsekwencje długotrwałego bezrobocia. Trwają prace nad wykreowaniem modelu zatrudnienia w ramach gospodarki społecznej, a zwłaszcza opracowanie i testowanie mechanizmu tworzenia i promocji przedsiębiorstw społecznych, jako metody integracji społeczno - zawodowej tych ludzi. Wartość projektu 9 567 tys. zł (www.cogito-equal.org)
5. Projekt „Partnerstwo Inicjatyw Nowohuckich” z Ośrodkiem Kultury im. Cypriana Kamila Norwida w roli Administratora. Partnerstwo działające na terenie pięciu dzielnic Krakowa wchodzących w skład Nowej Huty, za cel postawiło sobie zaszczepienie przedsiębiorczości wśród kobiet i mężczyzn defaworyzowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także przygotowanie i wzmocnienie struktur organizacyjnych lokalnego rynku pracy. Cel ten realizowany jest poprzez zorganizowanie „manufaktur integracyjnych” oraz Centrum Przedsiębiorczości Społecznej, jako laboratoriów przedsiębiorczości w nowym nurcie gospodarki społecznej. Wartość projektu 8 548 tys. zł (www.pin.nowa-huta.net)

Dalszy rozwój ekonomii społecznej w Małopolsce, zależy od wielu czynników - wsparcia tego typu inicjatyw (organizacyjnego, prawnego, finansowego) przez lokalne samorządy, dostępu do wiedzy, dostępu do narzędzi.

By tworzyć warunki do profesjonalizacji sektora z inicjatywy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie powstaje *Małopolski Pakt na rzecz Ekonomii Społecznej*. Trwają prace nad ustalaniem reguł funkcjonowania tego dobrowolnego i otwartego porozumienia. Pakt zrzesza podmioty chcące wspierać przedsiębiorczość społeczną, wpływać na jej otoczenie prawne i polityczne dla dalszego rozwoju, informować i edukować nt. korzyści z tworzenia tego typu inicjatyw, tworzyć pozytywny wizerunek w mediach oraz promować główne założenia ekonomii społecznej.

Silnym wsparciem małopolskich podmiotów ekonomii społecznej jest stale poszerzająca się oferta szkoleniowa. W ramach projektu „*W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej*”, realizowanego m.in. przez Małopolską Szkołę Administracji Akademii Ekonomicznej w Krakowie przygotowywane jest Regionalne Centrum Ekonomii Społecznej (RCESK, www.ekonomiaspoleczna.msap.pl), którego celem będzie tworzenie warunków, metod i narzędzi dla wspierania działań oraz procesów uczestniczenia różnych sektorów w kształtowaniu ekonomii społecznej na terenie naszego województwa.

W październiku 2006 roku rozpoczęła się 1 edycja studiów podyplomowych z zakresu ekonomii społecznej w Małopolskiej Szkole Administracji Publicznej, w przygotowaniu edycja druga. Również Uniwersytet Jagielloński (Instytut Socjologii) uruchomi w zimowym semestrze 2007/2008 60-godzinny kurs z tego zakresu przeznaczony dla studentów socjologii, studiów dziennych i wieczorowych.